

Un număr vechi 1 leu

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINA — JURISPRUDENȚA — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICA — FINANȚE

DIRECTOR: D. ALEXANDRESCO

PRIM-REDACTOR: I. N. CESĂRESCU

ABONAMENTUL

pe an 30 lei; 6 luni 16 lei; 3 luni 8 lei

Studentii plătesc pe jumătate

Străinătatea: 40 lei pe an, 20 pe 6 luni

A P A R E

de două ori pe săptămână sub redacțiunea unui comitet

Abonamentele se plătesc tot-d'a-una înainte

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

BUCUREȘCI

6, Splaiul Brâncoveanu Voevod, 6

Vis-à-vis de Palatul Justiției

SUMAR:

Societăți civile de d-l Corneliu Botez.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ:

Curtea de apel din Galați, s. I: *Sevastița Râmniceanu cu Irina Negulescu și alții cu o Observație de d-l D. Alexandresco.*Tribunalul jud. Ilfov, s. I: *Ecaterina Vasilescu cu Elena Dr. Vasilescu, pentru anulare de testament.*

Informații. — Bibliografie.

SOCIETĂȚI CIVILE

Societăți civile. — Dacă constituiesc persoane juridice. — Controversă. — Dreptul creditorilor particulari ai unui asociat în concurență cu creditorii sociali asupra bunurilor societății. — Dacă asociatul urmărit poate cere un ajutor alimentară din veniturile bunurilor urmărite. — Poprirea profiturilor sociale. — Dreptul creditorilor societății asupra bunurilor particulare ale asociaților.

Codul civil cuprinde regulile care cărmuiesc societățile civile și care potrivit dispozițiilor art. 1531 C. civ. sunt aplicabile și societăților comerciale. Aceste din urmă însă sunt supuse și la regulile particulare cuprinse în Codul comercial și câte-odată chiar la observarea *usurilor* admise de practica comercială, care exclud unele din rîndurile aplicabile societăților civile (1) Ceea-ce le

deosebește este de sigur în primul rînd natura scopului ce urmăresc, după cum e civil sau de obiect operațiuni comerciale. Și într'un cas și în altul ele se deosebesc de «asociațiuni», cari sunt reuniuni de persoane doritoare nu de a realiza un câstig material, dar un scop distractiv sau simple foloase morale (2).

Societățile civile se deosebesc în dispozițiuni esențiale de cele comerciale, căci pe când în cele din urmă solidaritatea e regula, iar asociații nu sunt obligați să contribuie de cât cu partea determinată prin contract și nici într'un cas nu sunt ținuti către cei de al treilea, de cât fie-care în proporțiune cu valoarea lucrului pentru care a fost admis în asociațiune (art. 261 C. com.), în cele d'intîi asociații nu sunt solidari răspunzători pentru debitele sociale și nici poate unul să oblige pe cei-l'alți, dacă aceștia nu 'i-ar fi dat împuternicire (art. 1520 C. civ.).

Pe de altă parte ori-care ar fi misa socială, fie-care asociat răspunde către creditorii societății cu o sumă și parte egală afară numai când anume s'a stipulat, că fie-care rămîne răspunzător în proporțiunea capitalului pus în societate (art. 1521 C. civ.), ceea-ce în societățile comerciale e din potrivă. Dar una din deosebirile cele mai marcante dintre aceste două categorii de societăți constă în personalitatea juridică recunoscută societăților comerciale și tăgăduită acelor civile. Din această deosebire decurg importante consecințe (3)

Cestiunea de a se ști dacă societățile civile constituiesc niște persoane morale, adică dacă au o personalitate distinctă de a asociaților săi, este viu

(1) «Dispozițiunile prezentului titlu, se rostesc art. 1531 C. civ. se aplică la societățile comerciale intru cât nu sunt contrarii legilor și *usurilor* comerciale». Aplicarea *usurilor* — cu toate că legea comercială franceză în materie de societăți nu se referă la dînsese — sunt admise în teorie generală nu numai pentru interpretarea legilor, dar, după unii, chiar pentru contrazicerea sau abrogarea legilor cădute în desuetudine. (V. A. Boistel «Dr. com.», pag. 16 și urm.). În vechiul nostru Cod comercial, tradus după cel francez, cestiunea era de asemeni susceptibilă de discuțiune. Sub imperiul actualei legiuri comerciale, care e, cum se știe, copiată după cea italiană, cestiunea se prezintă sub un aspect diferit. În adevăr, legiuitorul român a eliminat dispozițiunea din Codul italian, după care acolo unde legea comercială italiană nu dispune se aplică *usurile* și numai în lipsă de acestea, dreptul civil (V. art. 1). Să reiasă de aci că *usurile* în materie comercială în dreptul nostru nu mai au nici o aplicațiune? De sigur că nu. Ele continuă a servi ca regulă de interpretare a legilor în rîndul al treilea și câte-odată chiar în rîndul al doilea acolo unde Codul civil se rapoartă la dînsese. Ast-fel e dispozițiunea art. 1351 C. civil relativ la societăți. Textul acestui articol nefiind deci în contradicție cu dispo-

sițiunea art. 1 C. com. care a înlăturat numai acele *usuri*, pe care nu le admite Codul civil, conchidem că *usurile* comerciale își au toată aplicațiunea în materie de societăți comerciale chiar dacă sunt protivnice dispozițiunilor Codului civil (Comp. și C. N. Toneanu «Dr. com.», V. 1, pag. 10 și urm.).

(2) Ast-fel sunt: societățile științifice și literare, comunitățile religioase, cercurile sportive și altele (Fuzier Herman «Cod. civ.» adnot. t. 4, No. 42—47, pag. 461 și urm.; Dalloz, «Répert.» t. 40, No. 96—98, pag. 387. Mai vedî în ce privește legile masonice C. de Galați, s. II, No. 20/901. *Dreptul* No. 40/901. Romanii din contra nu cunoșteau deosebirea dintre societăți și asociațiuni și le cuprindea pe toate sub această generală denumire.

(3) Ast-fel cestiunea prezintă importanță: a) Din punctul de vedere al *capacității de a sta în justiție*. Dacă se admite personalitatea juridică, se citează în justiție societatea. În sistemul opus și chiar în dreptul nostru în cazul când societatea nu are un reprezentant (argument per a contrario din art. 75 al. II Pr. civ.) citarea individuală a asociaților e de rigoare. Cu toate acestea, jurisprudența franceză, care urmează primul sistem de abea cu mult în urmă a recunoscut societăților civile dreptul de a sta în instanță prin reprezentanții săi. (V. F. Herman, op. cit.

desbătută în doctrină și în jurisprudență. De rezolvarea ei depinde și importanța cesiunii care formează obiectul studiului nostru, anume aceea de a se ști ce drept au creditorii sociali și personali ai asociațiilor asupra bunurilor societății și ale asociațiilor. Dacă se rezolvă cesiunea în sensul recunoașterii personalității juridice, e evident că creditorii asociațiilor n'au nici un drept asupra averii societății întru cât aceasta nu aparține debitorului lor.

În sistemul contrar nu se poate concepe ideea unei averi sociale deosebite de aceea a asociațiilor. Creditorii sociali sunt și ai asociațiilor și vice-versa. Ei concură în mod egal la urmărirea bunurilor debitorului lor independent de faptul că unele dintr'insele se cuprind în fondul social, afară de cauzele de preferință anume admise de lege. Cum deci rezolvarea cesiunii ce ne preocupă e strâns legată de prima cesiune, câtă a ne opri asupra ei și a cerceta care-i adevăratul criteriu după care poate fi deslegată. Și vom procede în această cercetare examinând mai întâi argumentele ce le dau partisanii personalității morale a societăților civile. Iată în definitiv ce susțin partisanii acestui sistem: 1° Legea comercială recunoscând personalitatea morală a societăților comerciale, n'a făcut de cât a întinde și asupra acestor societăți caracterul de persoană morală al societăților civile. 2° Art. 1503, 1506, 1510, 1517 al. 2 și 1525 C. civ. nu fac altceva de cât a personifica societățile. 3° Art. 1518 C. civ. interzicând ori-cărui asociat care nu-i și administrator dreptul de a vinde sau obliga lucrurile chiar mobile ale societății, prin aceasta le-

No. 69, pag. 465); b) Din punctul de vedere al retroactivității partajului. În sistemul din urmă se admite că partajul are un efect retroactiv până în momentul constituirii societății. În primul sistem se susține de unii că retroactivitatea se oprește la disoluțiunea societății (V. Baudry, «Dr. civ.», t. 20, No. 153 și 154, pag. 527); c) Din punct de vedere al compensațiunii. În doctrina personalității juridice cea ce un asociat datorează co-societății, nu se poate compensa cu ceea ce datorează societății, evident pentru motivul că societatea constituie o ființă juridică distinctă de a asociaților. (V. Dalloz, op. cit., No. 329, pag. 442). În doctrina opusă trebuie să admitem contrariul pentru a fi consecință. Totuși chiar în acest caz se crede de unii imposibilă compensarea—până după disoluțiunea societății—între creanța unui asociat și aceea a unui creditor al societății, pentru că creditorul asociatului ar sesiza o creanță socială, iar asociatul nu s'ar putea obliga asupra bunurilor sociale (art. 1518 C. civ.). În acest sens Baudry. d) Din punct de vedere al caracterizării naturii dreptului asociațiilor asupra bunurilor sociale. În sistemul personalității civile asociatul n'are de cât un drept mobilier asupra întregii averi sociale chiar nemiscătoare. În sistemul opus asociatul ca ori-ce proprietar indivis poate constitui asupra acestor imobile o ipotecă al cărei rezultat e supus partajului (Baudry, op. cit., pag. 150). În acest din urmă sistem deci acest drept poate fi și mobilier cu referire la nemiscăturile puse în societate.

Dacă însă ceea-ce se urmărește este interesul unui asociat în societate, se vor observa formele pentru vânzarea mobilelor, interesul corespunzând la un drept abstract cu caracter mobilier. e) În fine din punct de vedere al capacității de a primi liberalități, al drepturilor moștenitorilor unui asociat asupra părții sale etc. și chiar din punct de vedere fiscal. În adevăr, dacă în societate se găsește un imobil care în urma împărțelii trece asupra unui asociat, acesta va plăti integral taxele de înregistrare pentru vânzare, sau ele vor fi reduse cu deducerea porțiunii respective, după cum societatea se consideră sau nu ca persoană juridică, pentru că numai în acest din urmă caz asociații au calitatea de coproprietari indivizi ai acestui imobil.

Sunt totuși și puncte de vedere din care privită cesiunea nu pare a prezenta interes. Ast-fel, fie că societatea ar avea sau nu personalitate civilă, se admite că creditorii personali ai asociațiilor nu pot provoca partajul înainte de disoluțiunea societății. (V. Baudry, op. cit., t. 20, No. 356, pag. 215).

giuitorul a afirmat existența unei personalități distinctă de cea a asociațiilor. 4° Bunurile aduse de asociați ar fi afectate unui scop determinat. Ele deci se separă de patrimoniul asociațiilor și rămân afectate la urmărirea scopului social. Această afectare echivalează unui *drept real* grevând aceste bunuri. În acest din urmă sens Thaller («Dr. com.» 1900, No. 280).

Aceste considerațiuni adoptate în mod constant de jurisprudența franceză (4), nu par fondate (5). Se admite în general că societățile civile nu constituiesc niște persoane morale. Ele sunt compuse din bunuri, cari în definitiv aparțin membrilor săi și nu pot avea o personalitate distinctă de a acestor membri în lipsa unui text de lege care să le-o acorde.

Un asemenea text (art. 68) găsim în Franța în legea din 1 August 1893 completătoare a legii din 24 Iulie 1867 asupra societăților comerciale în cuprinsul următor: «Ori-care ar fi obiectul lor societățile în comandită sau anonime care vor fi constituite în formele Codului de comerț sau a prezentei legi vor fi comerciale și supuse legilor și obiceiurilor comerțului» (6).

Art. 78 din Codul nostru comercial de asemeni recunoaște societăților în nume colectiv în comandită simplă și prin acțiuni (7) caracterul de persoană juridică distinctă de aceea a asociațiilor în raporturile cu cei de al treilea când sunt formate cu observarea formalităților prescrise de acest Cod (8). Ceva mai mult, Art. 236 din același Cod permite ca societățile civile să împrumute formele societății prin acțiuni în care cas ele sunt supuse

(4) V. F. Herman, op. cit., No. 66, pag. 464.

(5) V. în sensul personalității juridice basată și pe textele dreptului roman: Dalloz, op. cit., t. 40, No. 182, pag. 412 și No. 628, pag. 497. Duvergier, No. 98, pag. 406. Troplong, t. 2, No. 865, Duranton, t. 17, No. 457. Massé et Vergé sur Zachariae, t. 4, p. 44. V. și Baudry, t. 20, No. 11, pag. 8, nota 3. În dreptul nostru vechi cesiunea e de asemenea controversată dacă societățile sau corporațiunile fondate la o epocă anterioară Codului civil constituiesc sau nu niște ființe juridice. Părerea afirmativă care le recunoaște această personalitate ca fiind admisă de tradițiunea istorică a țării prevalează. Ast-fel Curtea de casație a decis, casând deciziunea Curții de Galați cu privire la recunoașterea Comunității Elene din acest oraș că sub imperiul Codului Calimach simpla voință a indivizilor neatârnat de naționalitate putea să determine crearea de persoane juridice fie vorba de o fundațiune sau corporațiune fără concursul statului și fără necesitatea unei autorizațiuni, cu excepțiunea corporațiunilor neeritate ca unele ce erau oprite de lege sau de bunele moravuri. (Cas. s. u., No. 14/97. Dreptul, No. 2/98; idem Cas. s. I, No. 145/95. Dreptul 32/95; idem C. de Galați, s. II, No. 46/95. Dreptul, No. 42/95 în ce privește Comunitățile creștine din Dobrogea constituite în timpul dominației otomane. V. și dec. C. de Galați, s. I, No. 153/94 casată Dreptul 6/95. Contra: C. de Iași, s. II din 11 Oct. 99 Curierul Judiciar, No. 44/99 cu privire la spitalul israelit din Iași.

(6) Până la această lege o societate civilă nu-și schimba natura ei dacă împrumuta formele uneia din societățile cărmuite de Codul comercial. De altminteri cesiunea în privința criteriului care le deosebea de fapt era vii desbătută. (V. Fuzier Herman, No. 61 și 62, pag. 463 și urm., Comp. și Dalloz, op. cit., n. 237, p. 426).

(7) Aceași soluțiune se impune și pentru societățile cooperative întru cât art. 223 C. com. le supune dispozițiunilor privitoare la societățile anonime în ceea-ce privește autorizarea judecătorească pentru a se putea înființa, publicațiunea lor etc.

(8) Unul din efectele personalității lor juridice este așa dară observarea acestor formalități. Cu drept cuvânt s'a decis deci că o societate în nume colectiv, dacă actul constitutiv al societății nu s'a depus la grefa Trib. și publicat conf. legii nu are ființă juridică și nu se poate opune celor de al treilea (Cas. s. II, No. 205 din 99, sub președinția lui Al. Degré, Dreptul, No. 13/900; idem C. de Iași, s. II din 16 Noembrie 900, Curierul Judiciar,

dispozițiilor acestui codice exceptându-se cele privitoare la faliment și competență. În ce privește *asociațiile în participațiune* doctrina franceză le tăgăduiește personalitatea juridică întru cât formarea și funcționarea lor nu e supusă la nici o formă de publicitate⁽⁹⁾. (V. și F. Herman, op. cit., No. 91, pag. 466). În dreptul nostru există în aceste privință un text formal (art. 253 C. com.). De aci reese netăgăduit că toate celelalte societăți civile nu constituiesc persoane morale sau juridice distincte de a asociaților. Dar se obiectează că însuși Codul civil întrebuintează expresiunea *societate*. Această expresiune însă nu constituie cum cu drept cuvânt învață Baudry, de cât o formulă prescurtată pentru a desemna pe asociați în relațiunile dintre ei și nici de cum cu *cei de al treilea*, față numai de care cesiunea personalității civile se poate pune. Argumentul tras din art. 1518 C. civ. e iarăși nefondat, de oare-ce acest text are cu totul o altă semnificație, după cum vom arăta mai jos. În fine așa zisa afectare a aporturilor sociale pentru urmărirea scopului social echivalând la un drept real care le ar greva, e iarăși lipsită de temei de oare-ce lucrul afectat fiind gajul comun al creditorilor nu încetează un moment de a nu se găsi în patrimoniul debitorului.

Afectarea unui bun la un scop determinat, dice Baudry, nu sustrage acest bun de la gajul creditorilor⁽¹⁰⁾.

E cert dar că societățile civile sunt lipsite de personalitate juridică⁽¹¹⁾ și rațiunea se explică tocmai prin faptul că întocmirea lor nu e supusă la observarea unor formalități mai riguroase și nici nu au însemnătatea societăților comerciale pentru a li se atribui acest caracter cu toate că ar fi necesar pentru înlăturarea cesiunilor delicate la care dă naștere înjgheburile și funcționarea lor.

No. 51/901). V. și Trib. Teleorman, No. 6325/901. *Dreptul*, No. 80/901 în privința societăților cooperative înființate fără autorizația Trib. de comerț. Această sentință, casată mai târziu păcătuiește însă prin aceea că în specie era cesiune de o asociație recunoscută prin lege ca persoană morală așa în cât prin acest singur fapt era scutită de or-ice altă autorizațiune.

(9) Totuși jurisprudența mai târziu a stabilit că asociațiunile care urmăresc un interes general și la înjgheburile cărora a mijlocit autoritatea publică se bucură și ele de personalitatea civilă. (V. F. Herman, op. cit., No. 93, pag. 467).

(10) Baudry (op. cit., pag. 11) mai dă un argument dedus din art. 69 al. 6 Pr. civ. fr. care spune: «Vor fi citate . . . 60 societățile de comerț atât cât ele există la casa socială». Iată, dice Baudry, o consecință certă a personalității civile; de ce legea n'ar fi consacrat-o în ce privește societățile civile, dacă acestea din urmă ar fi de asemenea persoane morale? Acest argument devine fără valoare în dreptul nostru față de art. 62 și 75 al. 2 din noul Cod. de pr. civ. care se rostesc, primul că în materie de *societate* până la sfârșitul lichidării cererea se face înaintea judecătorului locului în care societatea este stabilită sau la sucursala ei, fără a distinge între societățile civile și comerciale, iar secundul alăturându-le expres cu privire la modul citării lor în judecată, care se face în persoana reprezentantului lor—bine înțeles cel puțin pentru societățile civile, în cazul când îl au—la scaunul societății sau la sucursala. De sigur că prin aceste dispoziții excepționale create în favoarea societăților civile legiuitorul n'a înțeles a atribui acestora o personalitate distinctă de a asociaților, ci numai a le ușura procedura de judecată. Nici din expunerea de motive a d-lui Ministru de Justiție C. Disescu și nici din desbaterile parlamentare nu rezultă cel puțin că acesta a fost gândul legiuitorului din 1900. Și chiar dacă ar fi avut un asemenea gând, el n'a fost tradus în lege ceea-ce nici nu se putea de altminteri, locul unei dispoziții în acest sens ne fiind de cât în C. civ. la materia societăților.

(11) V. în acest sens C. de Galați, s. II, No. 20/901, *Dreptul*, No. 40/901.

Poate că ar fi încă nemerit a li se acorda și lor această personalitate față cu necesitatea, cum se exprimă un distins avocat din Iași⁽¹²⁾ «de a se da societăților de la care așteptăm îndreptarea stărei noastre economice toată siguranța necesară desvoltării lor». Până ce însă un text de lege nu va rezolva afirmativ cesiunea, nu putea eși din spiritul legii în vigoare, ce se opune la o interpretare în sensul dorit.

O dată stabilit acest punct ne întrebăm: care e situația *creditorilor particulari ai unui asociat față de așa diși creditorii sociali sau mai bine diși creditorii ai tuturor asociațiilor cu privire la dreptul de urmărire ce l'ar exercita asupra bunurilor societății?*

În sistemul celor ce admit personalitatea juridică a societăților civile datoriile contractate către un terțiu de un asociat capabil de a se obliga pentru societate sunt în sarcina acesteia fără ca creditorii personali ai asociaților să poată intra în concurență cu acest terțiu asupra bunurilor alcătuitoare a activului social⁽¹³⁾. În sistemul contrar, trei păreri se emit. După unii, cu toate că se neagă personalitatea societăților civile, se recunoaște creditorilor sociali asupra activului social un drept de preferință față de creditorii personali ai asociaților⁽¹⁴⁾. După alții, creditorii personali nu pot concura cu creditorii sociali de cât după disolvarea societății, când drepturile lor devin în toate punctele aceleași ca ale creditorilor sociali⁽¹⁵⁾. În fine, după cei din urmă creditorii asociaților n'au dreptul de a urmări bunurile sociale, dar ei pot, dacă urmărirea e făcută de creditorii sociali, să vie în egală concurență cu aceștia din urmă asupra părții din preț rezultat la vânzare, care reprezintă partea debitorului lor⁽¹⁶⁾.

Se mai admite în general de o parte din autori în sistemul personalității juridice⁽¹⁷⁾ și de unii în sistemul contrar⁽¹⁸⁾ că creditorii particulari ai asociaților pot în timpul duratei societății urmări *partea de interes a debitorului lor în societate*. Baudry⁽¹⁹⁾ combate această opinie, constatând contradicție în a tăgădui pe de o parte personalitatea juridică, iar pe de altă parte în a recunoaște că există o parte de interes. Dreptul asociaților în societate ar cuprinde după acest autor numai dreptul lor în *bunurile societății*.

Credem însă că acest distins autor păcătuiește în acest punct și că nu se poate tăgădui, că din punctul de vedere al aportului social și al foloaselor ce un asociat poate realiza în societate, acesta

(12) D-l G. Nicolescu în resumatul de concluziuni adresat C. de apel din Iași chemată recent a se rosti asupra cesiunii cu ocazia contestației făcute de asociații S. Schlesinger și I. Ciolac la urmărirea exercitată de Casa feschek et C-nie asupra averii debitorului său Ciolac. (Vezi această decizie a Curții de Iași, despre care autorul menționează în nota sa, publicată în No. 23, al *Curierului Judiciar* din 23 Martie 1903. (N. R.)

(13) În acest sens Duvergier, Troplong, Duranton, Massé et Vergé sur Zachariae, op. și loc. cit.

(14) Bravard, Veyrières et Demangeat, t. 1, pag. 176. Mongin Rev. Crit. 1890, p. 697. V. și Fuzier-Herman, op. cit., t. 4, No. 11, pag. 501.

(15) P. Pont, t. 1, No. 666, Thiry, Rev. Crit., 1855, pag. 289. Guillaud, No. 273.

(16) Baudry, op. cit., No. 353, pag. 212. Aubry et Rau, t. 4, pag. 566 și 567. Laurent, t. 26, No. 360.

(17) Dalloz, Rep., No. 635, pag. 498, t. 40. V. și art. 86 C. com. în privința societăților comerciale.

(18) Laurent, t. 26, No. 354, pag. 360 și urm.

(19) Op. cit., No. 353, pag. 212.

mai posedă corespunzător lor un *drept abstract contractual*, care poate fi înstrăinat și urmărit de creditorii săi. S'ar crea desigur o poziție nespuns de grea creditorului unui asociat, pe de o parte neîngăduindu-i a urmări partea asociatului în bunurile societății, de cât numai când urmărirea ar fi exercitată de creditorii sociali, iar pe de altă parte făcându-i-se oprire de a urmări interesul ce debitorul său îl are în societate și care e vădit că face parte din patrimoniul său. Dar vom reveni asupra acestui punct.

Părerea acelor care susțin, că creditorii asociatului sunt în toate cazurile primați de creditorii sociali, deși societatea nu constituie o persoană morală, iarăși nu se poate accepta.

Iu adevăr, pe ce se sprijină această părere? Pe dispoziția art. 1518 C. civ. care nu permite unui asociat de a vinde sau obliga lucrurile chiar mișcătoare ale societății. Acest text însă se referă la *asociații cari nu-s administratori* și la raporturile dintre ei; el nici de cum nu oprește pe un asociat de a se obliga *pentru sine* asupra părții de bunuri aduse în societate, a le amaneta sau ipoteca (20).

Credem că chestiunea trebuie rezolvată cu totul din alt punct de vedere și călăuzindu-ne numai de principiile care cărmuesc materia societăților potrivit cu natura și scopul acestor societăți, cea ce ne propunem a o face în numărul viitor.

(Va urma).

Corneliu Botez

Judecător de ședință Trib Botoșan

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ

CURTEA DE APEL DIN GALAȚI, Secția I

Audiența de la 7 Mai 1902

Președenția d-lui G. C. ȘIȘMAN, Prim-Președinte

Sevastița Râmnicănu cu Irina Negulescu și alții

Decisie civilă No. 65

Testamente. — Legat particular. — Legatar incert. — Determinarea lui din coprinsul testamentului, din acte și împrejurările cauzei. — Constatare de fapt a judecătorilor. — Condițiune impusă legatarului de a nu înstrăina, cât va trăi, legatul. — Inalienabilitate vremelnică. — Condițiune permisă. — Legat valabil. — Condițiune impusă legatarului d'a nu se mărita. — Condițiune impusă în interesul legatarului. — Legat valabil. — Condiții ilicite sau contrarii bunelor moravuri puse într'un testament. — Dacă anulează legatul său se consideră ca nescrise. — Predarea legatului. — Veniturile imobilului legat. — De când se acordă. — (Art 803, 1008, 5, 1912 și 899 din Codul civil).

1. Când din coprinsul chiar al dispozițiunii testamentare, din actele prezentate de părți și din diferitele împrejurări ale cauzei, persoana legatarului se poate bine determina, legatul nu se poate anula ca fiind făcut unei persoane incerte.

2. Ori-ce măsură care ar avea de rezultat împiedicarea circulațiunii bunurilor atinge principiul fundamental de economie politică care asigură, în organizarea modernă, prosperitatea și bogăția societății, și din acest punct de vedere și ordinea publică este pusă în joc. Cum însă nici un text de lege nu reglementează această materie, rămâne ca judecătorii să aprecieze, după circumstanțe și

după cadrul în care se prezintă o afacere, întru cât limita impusă acestui principiu de liberă circulațiune prin o dispozițiune l'ar știrbi ast-fel în cât societatea ar suferi. Așa, chiar din examinarea regulilor de care s'a condus legiuitorul în asemenea cazuri, rezultă că legiuitorul s'a ferit de măsurile acelea care ar stabili o inalienabilitate absolută, iar inalienabilitatea vremelnică o consacră găsind-o utilă.

Ast-fel, condițiunea pusă de testator unui legatar de a nu înstrăina, cât va trăi, imobilul lăsat prin testament, fiind o proibițiune de inalienabilitate vremelnică, dictată numai în interesul legatarului și neavând de rezultat scoaterea în mod absolut din circulațiune a imobilului legat, nu este contrarie ordinii publice și ca atare este valabilă.

3. Condițiunea pusă unei legatari de a nu se mărita sub pedeapsă de a pierde legatul, de și în principiu s'ar putea considera ca imorală ea având de rezultat a ieni libertatea legatarului și a-i restringe dreptul natural de a se căsători, însă cum în anume condițiuni poate fi mai avantajos și mai moral a nu se căsători, această condițiune nu este contrarie ordinii publice dacă ea a fost dictată dintr'un sentiment bine-voitor al testatorului care, făcând o liberalitate, poate în același timp să ia măsuri spre a pune pe legatară la adăpost de consecințele slăbiciunii sau incapacității sale, împiedicând-o ast-fel de a deveni obiectul oamenilor ce fac din căsătorie o speculă, și deci această condițiune, în asemenea împrejurări, nu anulează legatul.

4. Condițiunile ilicite sau contrarii bunelor moravuri anulează dispozițiunea dintr'o convențiune ce depinde de asemenea condițiuni, însă cum în materia testamentelor nu se prevede aceste reguli de la convențiuni, urmează că asemenea condițiuni nu anulează legatul ci sunt considerate ca nescrise într'un testament.

5. Când predarea legatului nu a fost încuviințată de bună voe, veniturile imobilului legat nu pot fi cerute și acordate de cât de la data chemării în judecată.

S'a ascultat d-nii avocați Tache Ionescu și I. G. Saita din partea apelantei Sevastița Râmnicănu și d-nii avocați I. Berceanu și M. G. Orleanu din partea intimăților Irina Negulescu și alții ca moștenitori ai def. Petcu.

Curtea,

Având în vedere apelul declarat în termen de Sevastița Râmnicănu, personal și ca tutrice a fiului său Toma Petcu-Râmnicănu, în contra hotărârei No. 168 din 1901 (*) prin care tribunalul Brăila secția II i-a respins acțiunea ce intentase în contra moștenitorilor defunctului Toma Petcu, pentru liberarea unui legat;

Având în vedere că faptele deduse în judecată sunt următoarele:

Toma Petcu, încetat din viață în anul 1896, lasă legatar universal prin testament olograf pe fratele său Ion Petcu, cu însărcinarea de a plăti mai multe legate. Ion Petcu moare și el lăsând moștenitori abintestat pe părații de astăzi; aceștia cer și obțin de la justiție trimiterea lor în posesiunea averii defunctului Toma Petcu, al cărui legatar universal fusese tatăl lor. Toți acești moștenitori au fost chemați în judecată de către Sevastița Râmnicănu, personal și ca tutrice, pentru ca să fie obligați a-i libera legatul prevădută în testamentul menționat la No. 14, și constând într'un imobil situat în București strada Lipsăni No. 27, precum și a-i plăti chirii încasate de numiții de la deschiderea succesiunii cu dobânzile lor. În cursul procesului, 6 din părați și anume: I. I. Petcu, G. Petcu, Traian Petcu, Octavian Petcu, Toma I Petcu și Maria C. Budeanu fac declarațiuni că recunosc dreptul reclamantei și fiului său la legatul prevădută în testamentul defunctului Toma Petcu la No. 14; dintre toți părații, singuri

(20) V. în acest sens Pothier, care de asemenea tăgăduiește person. per. soc. civ., No. 89, citat de Fuzier-Herman, No. 2, pag. 496 și aprobat de Dalloz, op. cit. Comp. și Baudry, op. cit., No. 358 pag. 213.

(*) Vezi Curierul Judiciar No. 73 din 8 Octombrie 1901, în care s'a publicat această sentință însoțită de o observație a Directorului nostru, d-l D. Alexandrescu. (N.R.)

cară s'a opus până la fine la liberarea legatului Sevastiței Râmniceanu, sunt: Irina Negulescu, Eufrosina Petcu și Aurelia Panas; aceste două din urmă în cursul procesului au cesionat drepturile lor în succesiunea defunctului Toma Petcu și Ion Petcu, prin actele autentificate la No. 848 și 1446 din 1901 fraților lor: Ion I. Petcu, G. I. Petcu, Toma I. Petcu, Octavian I. Petcu și Traian I. Petcu.

În ultima fază a procesului, apelanta Sevastița Râmniceanu nu mai este combătută în pretențiunile sale de cât de Irina Negulescu și de G. I. Petcu, numai ca cesionar al drepturilor Eufrosinei Petcu și Aurelia Panas; de altă parte și dinșu nu mai pune concluziuni pentru plata chiriilor încasate, cu dobânzile lor, de cât în contra Irinei Negulescu născută Petcu.

Având în vedere că prin jurnalul tribunalului din 15 Iunie 1900, se constată declarațiunea făcută de părții I. I. Petcu, G. I. Petcu, Traian Petcu, Octavian Petcu, Toma I. Petcu și Maria C. Budeanu «că recunosc reclamantei Sevastița Râmniceanu și copilului său dreptul la legatul reclamat și prin urmare deplina proprietate asupra imobilului din București strada Lipscani No. 27, care face obiectul procesului»; că pe baza acestei recunoașteri și întru cât numiții părți nu au făcut nici o altă opunere, de la început trebuia constatată temeinicia acțiunii Sevastiței Râmniceanu față de ei;

Având în vedere că cei-l'alți părți se opun la liberarea legatului, susținând că dispozițiunea coprinsă în testamentul defunctului Toma Petcu la No. 14 ast-fel formulată: «Las servitoarei și copilului său acaretul meu din București din strada Lipscani, în care locuiesc astă-dă, a se folosi de venitul lui în toată viața lor, iar de fondul lor nici o dată să nu aibă dreptul a se atinge sau a vinde, și în cas de a se mărita va pierde acest venit pentru tot-d'a-una și va trece la nepoții mei, partea bărbătească de la fratele meu Ion T. Petcu», și pe care reclamanta își întemeiază acțiunea sa, ar fi nulă pentru următoarele motive: 1) că titularii legatului nu ar fi suficient indicați, și un legat făcut unor persoane incerte nu poate subsista; 2) că dispozițiunea testamentară coprinde condițiunea de inalienabilitate a imobilului legat în cursul vieții legatarilor, și condițiunea impusă servitoarei de a nu se mărita; și aceste condițiuni sunt ilicite și contrare ordinii publice, prin urmare, sunt nule și atrag nulitatea dispozițiunii întregi;

Având în vedere că din coprinsul chiar al dispozițiunii testamentare și din actele prezentate, tribunalul a constatat cu certitudine că persoana legatarilor este bine determinată și că acești legatari nu sunt alții de cât Sevastița Râmniceanu și fiul său Toma Petcu-Râmniceanu; că motivele și considerentele din hotărîrea tribunalului, în această privință, fiind întemeiate, ast-fel că Curtea le adoptă în totul, obiecțiunea părților că această dispozițiune ar fi nulă fiind că ar fi făcută în favoarea unor persoane incerte, urmează să fie înlăturată;

Având în vedere că părții mai opun înaintea Curței că, în ori-ce cas, persoanele în favoarea cărora ar fi făcută această dispozițiune testamentară, nu ar fi Sevastița Râmniceanu și fiul său, ci Damian Petcu și mama sa, care a fost servitoarea lui Toma Petcu;

Având în vedere că din desbateri se constată—și nici părții nu contestă acest lucru—că Damian Petcu a purtat proces în contra succesorilor defunctului Toma Petcu, și aceasta a făcut-o nu în baza dispozițiunii testamentare astă-dă în discuțiune, ci susținând că succesiunea defunctului Toma Petcu sau parte din acea succesiune i se cuvine lui, ca fiu legitim al lui Toma Petcu; că, în ori-ce cas, Damian Petcu și mama sa nici locuiau și n'au locuit în imobilul din strada Lipscani No. 27, cum se prevede în testament; că ce este mai mult, mama lui Damian Petcu este măritată încă din

anul 1878, ast-fel că clauza din art. 14 al testamentului, prin care se dispune că servitoarea căreia se lasă imobilul din strada Lipscani, să nu se mărite, nu se poate referi la mama lui Damian Petcu; că toate aceste împrejurări fiind necontestate în instanță, exclud cu desăvârșire ipotesa că legatul prevădută în art. 14 al testamentului ar putea fi făcut în favoarea lui Damian și a mamei sale;

Că ast-fel, fiind bine stabilit că legatarii prevăduți prin dispozițiunea art. 14 din testament sunt apelanții de astă-dă, Sevastița Râmniceanu și fiul său Toma, rămâne de examinat dacă condițiunile sub care liberalitatea le este făcută, sunt sau nu contrare ordinii publice;

Considerând că ori-ce măsură care ar avea de rezultat împedecarea circulațiunii bunurilor atinge principiul fundamental de economie politică care asigură în organizarea modernă prosperitatea și bogăția societății, și din acest punct de vedere și ordinea publică ar fi pusă în joc;

Că, întru cât însă nici un text de lege nu reglementează această materie, rămâne ca judecătorii să aprecieze după circumstanțe și după cadrul în care se prezintă afacerea, întru cât limita impusă acestui principiu de liberă circulațiune prin o dispozițiune, l-ar știrbi ast-fel în cât societatea ar suferi;

Având în vedere, de altă parte, că chiar din examinarea regulor de care s'a condus legiuitorul, putem deduce o normă, care poate servi ca bază judecătorului în aprecierea sa; că ast-fel, în Codul nostru civil vedem pe legiuitor prin art. 803 proscrind cu desăvârșire substituțiunile, iar pe de altă parte, prin o serie de articole consacră inalienabilitatea fondului dotal; rezultat din comparațiunea acestor texte că legiuitorul s'a ferit de măsurile acelea care ar stabili o inalienabilitate absolută, iar inalienabilitatea vremelnică o consacră, găsind-o utilă;

Având în vedere că, în speță, Toma Petcu, prin art. 14 din testament, oprind pe legatari de a înstrăina imobilul legat în cursul vieții lor numai, nu s'a inspirat de cât de ideea ca bine-facerea sa să fie complectă, evitându-le prin această prohibițiune pericolul de a se vedea victimă ale inexperienței lor când vor fi în fruntea unei averi destul de însemnate; că această prohibițiune vremelnică fiind dictată numai în interesul legatarilor și ne având de rezultat scoaterea în mod absolut din circulațiune a imobilului legat, pe nedrept se susține că ar fi contrară ordinii publice;

Având în vedere că și condițiunea impusă legatarii de a nu se mărita, sub pedeapsă de a pierde legatul, are acelaș caracter și este provenită din acelaș sentiment bine-voitor care a determinat pe Toma Petcu ca făcând o liberalitate, să ia în acelaș timp și măsuri care să pună pe legatari la adăpost de consecințele incapacității lor și a'î împedeca de a deveni obiectul lăcomiei oamenilor de speculă;

Că, de și, în principiu, condițiunea de a se căsători impusă unui legatar, având de rezultat a jigni libertatea acestuia și a'î restrânge dreptul natural de a se căsători, s'ar putea considera ca imorală, nu e mai puțin adevărat că, în lipsă de text formal, judecătorului i incumbă a determina dacă împrejurările, vârsta părții și motivul care a dictat această prohibițiune o pot legitima; dacă, în anume condițiuni, nu e mai avantajos și mai moral a nu se căsători;

Că, în speță, fiind dată vârsta legatarii Sevastița Râmniceanu, condițiunea sa inferioară de fostă servitoare și faptul că din această situațiune precară să se gâsească la un moment dat în fruntea unei averi destul de frumoasă, toate aceste împrejurări au fost de natură să inspire cu drept cuvânt testatorului ideea de a lua ast-fel de măsuri ca numita să fie apărată de a cădea victimă oamenilor fără scrupul, cari atrași de dorința de a pune mâna pe averea ei, i-ar fi oferit căsătoria;

că, în asemenea condițiuni, clauza de nemăritare provocată numai de interesul legatarei, este morală;

Că, de alt-fel, chiar dacă s'ar decide că aceste două condițiuni ar fi contrare ordinii publice, și prin urmare nule, totuși liberalitatea făcută Sevastiței Râmniceanu și fiului său Toma prin testament, va continua a subsista, condițiunile în cazul acesta trebuind a fi considerate ca nescrise, întru-cât nici un text de lege nu declară nulă dispozițiunea testamentară care depinde de o atare condițiune;

Că de și prin art. 1008 se stabilește că dispozițiunea care depinde de o condițiune ilicită sau contrară bunelor moravuri, este nulă, dar nu mai încapă îndoială că acest text dispune numai în ceea-ce privește convențiunile, și întru cât materia testamentelor este supusă unor reguli speciale și deosebite, nu se poate susține că art. 1008 poate fi aplicat și în această materie pe cale de interpretare;

Considerând, de altă parte, că chiar art. 5 din Cod. civ. care dispune, de alt-fel, în termeni generali, că nu se poate deroga la legile cari interesează ordinea publică, nici prin convențiuni nici prin alte dispozițiuni particulare, nu găsește sancțiunea de cât în materie de convențiuni prin art. 1008, nici de cum însă în materie de testamente;

Că, de alt-fel, se și explică diferența între aceste două materii, din punctul de vedere al consecințelor ce trebuie să le aibă condițiunea ilicită; căci pe când o convențiune nulă din cauza unei asemenea condițiuni, poate fi lesne refăcută de părți, nu tot același lucru se poate dice despre testament, al cărui efect nu se produce de cât după moartea testatorului; e firesc dar ca legiuitorul să nu fi aplicat și în materie de testamente sancțiunea prevădută în art. 1008 Cod civil;

Că, chiar dacă s'ar susține că art. 5, prin termenii săi imperativi, ar implica nulitatea virtuală a dispozițiilor ilicite și contrare ordinii publice, ast-fel că n'ar mai fi necesar un text expres pentru a le declara nule, totuși această interpretare nu ar exclude validitatea liberalității în speță, întru cât ceea-ce putea fi contrar ordinii publice, nu este liberalitatea făcută apelanților de Toma Petcu, ci condițiunile de care depinde ea; prin urmare, în orî-ce cas, tot numai acestea ar trebui anulate;

Că, ce e mai mult, această soluțiune cadrează perfect și cu tradițiunea romană și cu vechea noastră legiuire, și dacă s'ar putea dice că este o lacună lăsată de legiuitorul nostru în Codul civil prin suprimarea art. 900 frances, apoi, această lacună este de drept completată, conform art. 1912 Codul civil, prin dispozițiile formale de Codul Calimach și prin dispozițiunile Basilicalelor, care complectau Codul Caragea și după care condițiunea ilicită de și nulă, nu atrăgea nulitatea dispozițiunii care depinde de ea;

Considerând, dar, că ast-fel fiind împrejurările de fapt și de drept, acțiunea Sevastiței Râmniceanu făcută în numele său și al fiului său minor Toma, de a se obliga pârâții a-i libera legatul prevădută prin dispozițiunea art. 14 a testamentului lui Toma Petcu, este fondată și, prin urmare, și apelul lor urmează a fi admis;

Având în vedere că conform art. 899 al. II Codul civil, întru cât predarea legatului nu a fost încuviințată de bună voe, cererea reclamanților de a fi obligată Irina Negulescu la plata veniturilor, în ceea-ce o privește, adică pentru a 9-a parte, nu poate fi admisă, și Irina Negulescu nu poate fi obligată a plăti a noua parte din veniturile imobilului legat, de cât de la data chemării în judecată;

Că din lucrările aflate în dosarul de înființarea secuestrului No. 537 din 1901, rezultând că chiar părțile au recunoscut că venitul imobilului în litigiu este de

7500 lei anual, urmează ca Irina Negulescu să fie obligată a plăti reclamanților 833 lei anual, etc.

Pentru aceste motive, admite apelul.

(ss) G. C. Șişman, G. Stoicescu, Al. Alessiu, G. N. Raico-viceanu.

Observație. — Toate punctele decise prin decizia Curței din Galați, ce publicăm astăzi, sunt controversate. Ele au mai fost o dată examinate de noi cu ocazia adnotării sentinței trib. din Brăila ⁽¹⁾, pe care Curtea a reformat-o fără cuvânt, după părerea noastră. De aceea, nu vom insista mult asupra lor, ci vom adăoga numai câte-va cuvinte la observațiile noastre anterioare.

Curtea decide, contrar soluției admise de tribunal, că oprirea vremelnică, făcută în interesul legatarului, de a înstrăina imobilul legat, nu este contrară ordinii publice și, ca atare, este validă, întru-cât nu are de rezultat scoaterea în mod absolut a bunurilor din comerț; soluție care a fost de curând admisă și de Curtea de casație din Francia ⁽²⁾. Am susținut și susținem și astăzi că această teorie este inadmisibilă, ca una ce deschide calea arbitrarului. «Il y aurait beaucoup à dire, dice *Planiol*, sur la valeur de cet argument et sur le danger qu'il y a à substituer en pareille matière l'appréciation arbitraire des juges à un principe fixe fondé sur une raison permanente» ⁽³⁾.

Curtea din Galați mai decide încă că condițiunea impusă legatarei (în specie o servitoare) de a nu se căsători, sub pedeapsă de a perde legatul, nu este contrară ordinii publice, dacă ea a fost dictată dintr'un sentiment bine voit al testatorului, care făcând o liberalitate, poate să ia măsuri spre a pune pe legatară la adăpost de consecințele incapacității sale și de a o împedea de a deveni obiectul lăcomiei aceloră cari se căsătoresc numai de speculă. Și această soluție este, după părerea noastră, inadmisibilă, pentru-că asemenea condiție, impusă unei persoane în vîrstă de a se căsători, o va conduce, prin forța lucrurilor, la concubinaj, adică la un ce imoral. Asemenea condiție este ilicită, pentru-că ea împedea exercițiul unei facultăți naturale, a cărei liber exercițiu trebuie să fie apărut de lege ⁽⁴⁾.

Curtea din Paris hotărîse, ca și Curtea din Galați, că condițiunea de *non nubendo* este lăcită, și cu-

⁽¹⁾ Vezi *Curierul Judiciar* din 1901, No. 73.

⁽²⁾ *Dreptul* din 1901, No. 60 și *Pand. Périod.* 1901. 1, pag. 255.

⁽³⁾ *Planiol*, I, 1049 (ed. 1-a), 976 (ed. a 2-a). T. *Huc*, IV, 85. *Laurent*, XI, 464. *Baudry et Colin*, *Don. et testaments*, I, 128, 129. Vezi și monografia noastră, publicată în *Curierul Judiciar* din 1901, No. 72, unde am reprodus textual argumentele foarte judicioase, date în acest sens de T. *Huc*.

⁽⁴⁾ *Planiol*, III, 3040, 3041. T. *Huc*, VI, 59, 60. *Laurent*, XI, 501. Vezi și adnotația noastră, asupra sentinței trib. din Brăila, publicată în *Curierul Judiciar* din 1901, No. 73, unde chestiunea este mai pe larg discutată.

toate-că, în specie, asemenea soluție se justifică prin împrejurările excepționale ale cauzei, *Planiol* criticând această decizie, dice cu drept cuvânt: «*Même dans des cas semblables, on ne voit pas bien quel intérêt supérieur il y a à empêcher un concubinage à se transformer en mariage légitime*».

Iată pentru ce atât dreptul roman cât și Codul Calimach considera asemenea condiție ca contrară bunelor moravuri: „Însărcinându-se moștenitorul său legatarul, dice art. 887 din Codul Calimach, ca să nu se însoțească, când va veni în vîrstă legiuită, atunci această condiție se socotește ca nimic,» (5).

În fine, ultimul punct decis de Curte este relativ la efectele condiției ilicite cuprinsă într'un testament. După părerea Curței, și după o jurisprudență aproape constantă, care, în orî-ce caz, cu greu poate fi răsturnată, condiția ilicită sau contrară bunelor moravuri, nu anulează testamentul, ci se consideră ca nescrisă (6). Asupra acestui punct nu vom insista, pentru-că, părerea noastră, după care însuși testamentul trebuie să fie declarat nul, pe care o admisesse tribunalul, este destul de cunoscută (7).

Destul este să menționăm, în această din urmă privință, că Curtea de casație, care până acum a considerat invariabil ca nescrisă condițiunea ilicită sau contrară bunelor moravuri cuprinsă într'un testament, a decis de curînd, în secțiunii unite (24 Octombrie 1902), că chestiunea de a se ști dacă asemenea condiție anulează însuși legatul, sau trebuie considerată ca nescrisă, *atîrnă de intențiunea testatorului* (8). Va să dică, după această teorie, nouă în jurisprudență, se poate foarte bine ca condiția ilicită să aducă une-orî desființarea testamentului. Aceasta este un pas înainte spre părerea noastră. Va veni însă, cre-

(5) Textul corespunzător din Codul austriac (art. 700) este identic. «*Die Bedingung, dass der Erbe oder der Legatar sich, selbst nach erreichter Grossjährigkeit, nicht verehelichen solle, ist als nicht beigesetzt anzusehen*». Acest Cod, ca și Codul Calimach, declară însă validă condiția de a nu se căsători, impusă unui văduv, sau unei văduve, care are unul sau mai mulți copii (art. 700 C. austriac, 887 C. Calimach). Se poate, de asemenea, în aceste legislațiuni, impune legatarului sau moștenitorului condiția de a nu se căsători cu o anume persoană determinată (art. 884 C. Calimach, 700, *in fine* Cod austriac). «*Die Bedingung, dass der Erbe oder Legatar eine bestimmte Person nicht heirate, kann gültig auferlegt werden*». Cpr. L. 63, § 1 și 71 § 1, Dig., De conditionibus et demonstrationibus, 35. 1.

(6) În cât privește însă donațiunile, se decide, fără discuție, că condiția ilicită sau contrară bunelor moravuri anulează însăși donațiunea, în baza art. 1008. Vezi Cas. rom. *Curierul Judiciar* din 1902, No. 18 (cu observația noastră). Cpr. art. 1065 C. italian.

(7) Vezi asupra acestei chestiuni monografiile noastre, publicate în *Dreptul* din 1892, No. 16 și 18 și în *Curierul Judiciar* din 1901, No. 14 și 74. Mai vezi încă t. IV al Comentariilor noastre, p. 93 urm. și t. VI, p. 40 urm.

(8) Vezi *Curierul Judiciar* din 1903, No. 1 și *Dreptul* din 1902, No. 74 (decisia celebră, privitoare la monastiri).

dem, momentul (nu trebuie să desesperăm), când jurisprudența va recunoaște însăși eroarea sa, și va pune în principiu că art. 900 din Codul francez, criticat într'un glas de toți autorii, cu Marcadé în frunte (9), care a servit de călăuză legiuitorului nostru, n'a fost eliminat ca inutil, ci pentru-că el constituie o excepție, pe care nici-o considerație serioasă n'o justifică.

D. Alexandresco

TRIBUNALUL JUDEȚULUI ILFOV, Secția I

Audiența de la 26 Februarie 1903

Președenția D-lui N. C. SCHINA, Membru

Ecaterina Vasilescu cu Elena Dr. Vasilescu, pentru anulare de testament

Sentința civilă No. 187

Donațiuni.—Testamente.—Când pot fi anulate pentru cauză de demență.—Condițiuni.—(Art. 499 din C. civ.).

Legiuitorul român, suprimând art. 901 din Codul civil francez care dispune că pentru a face o donațiune sau un testament trebuie să fie cu mintea sănătoasă, nu a voit să mai reproducă o regulă care este de esența tuturilor contractelor, arătând într'un mod vădit că, pentru a dispune cu titlu gratuit, nu trebuie o capacitate mai certă și mai completă de cât pentru a contracta cu titlu oneros, și dar donațiunile și testamentele nu pot fi anulate de cât în casurile prevăzute de art. 449 din Codul civil, și anume: Când interdicțiunea donatorului sau testatorului va fi fost pronunțată sau cerută înaintea morței sale; când demența rezultă chiar din coprinderea actului ce se atacă; când autorul actului era complet lipsit de voință în momentul facerii lui; de asemenea proba demenței poate rezulta în de ajuns din dubla circumstanță că testatorul era dement într'o epocă anterioară și alta posterioară facerii testamentului, ambele apropiate confecționării sale.

S'au ascultat d-nii avocați Vladimir Athanasovici și V. Zara din partea reclamantei Ecaterina Vasilescu și d-l avocat Constantin Năstase din partea pârteii Elena Dr. C. Vasilescu.

Tribunalul deliberând, și

Avînd în vedere acțiunea intentată de Ecaterina Vasilescu, cu petiția înregistrată la No. 45205, din 16 Octombrie 1902, în contra Elenei Vasilescu, prin care se tînde la anularea testamentului defunctului Dr. C. Vasilescu;

Ascultînd susținerile ambelor părți, și

Avînd în vedere că reclamanta, în dovedirea acțiunii sale, a cerut, și tribunalul i-a admis proba cu martori, pentru a dovedi că testamentul nu este expresiunea liberel voințe a defunctului C. Vasilescu. Că, în ziua de 5 Februarie 1903, reclamanta a cerut a i se admite un supliment de probă cu martori, pentru a dovedi starea mintală a lui C. Vasilescu, cerere ce i s'a admis prin jurnalul No. 1061;

Avînd în vedere că defunctul C. Vasilescu, prin testamentul său cu data 19 Decembrie 1900, autenticat de trib. Ilfov secția Notariat la No. 12039, din 19 Decembrie 1901, lasă toată averea sa mișcătoare și nemiscătoare, care la încetarea sa din viață se va afla

(9) Marcadé, III, 481. Baudry et Colin, *Don. et testaments*, I, 69.

disponibilă, soției sale Elena Vasilescu, născută Giuriadi, intimată de azi;

Având în vedere că acest testament este atacat pentru două motive: 1) Pentru că defunctul C. Vasilescu, la 19 Decembrie 1900, data facerii testamentului, era bolnav de o boală nervoasă gravă, care 'i alterase facultățile sale mintale și 'l punea în imposibilitate să exprime un consimțământ valabil; și 2) Că defunctul C. Vasilescu, din cauza facultăților sale intelectuale slăbite și alterate a fost victima unei captațiuni dolosive și continue din partea soției sale Elena Vasilescu, defendoarea de azi;

Considerând că în ceea-ce privește primul punct, nu se stabilește în mod peremptoriu, că defunctul C. Vasilescu, în momentul facerii testamentului, era în stare de demență;

Că, din depozițiunile martorilor propuși de reclamantă și anume: Dr. Alexandru Locusteanu, C. Apostolescu, Dr. G. Udrisky, Dr. Sterie Argeșeanu și V. Biberia, ascultați sub prestare de jurământ, conform dispozițiunilor art. 196 Pr. civ., se constată că defunctul C. Vasilescu era bolnav de maladia *Tabes dorsales*, și că la epoca facerii testamentului, maladia nu influențase întru nimic asupra stărei intelectuale, păstrându-și integritatea de idei;

Că din depozițiunile martorilor: Dr. I. T. Tomescu și Dr. G. Stoicescu, ascultați asemenea sub prestare de jurământ, nu se constată că defunctul C. Vasilescu era dement înainte și chiar la epoca facerii testamentului: 19 Decembrie 1902;

Având în vedere că, în drept, legiuitorul nostru nu a reprodus art. 901 din Codul francez, care dispune că pentru a face o donațiune sau un testament, trebuie să fie cu mintea sănătoasă; Că suprimând acest text, legiuitorul nostru nu a voit să mai reproducă o regulă care este de esența tuturilor contractelor, arătând într'un mod vădit că, pentru a dispune cu titlu gratuit nu trebuie o capacitate mai certă și mai completă de cât pentru a contracta cu titlu oneros; Că, dar, donațiunile și testamentele nu pot fi anulate de cât în cazurile prevăzute de art. 449 C. civ., arătând dacă demența nu rezultă chiar din cuprinderea actului ce se atacă; Că autorul lor era complet lipsit de voință în momentul facerii lor; că proba demenței rezultă cu suficiență din dubla împrejurare că testatorul era dement într'o epocă anterioară și alta posterioară facerii testamentului, ambele apropiate confecționării sale;

Că aceasta este o regulă generalmente admisă ca fiind de acord cu rațiunea;

Că, în specie, nefiind cu nimic demonstrat că defunctul C. Vasilescu era dement la 19 Decembrie 1900, epoca facerii testamentului, acțiunea de față cată a fi respinsă;

În ce privește al doilea punct din acțiune: că defunctul a fost victima unei captațiuni dolosive și continue din partea defendoarei Elena C. Vasilescu, soția sa;

Având în vedere că din depozițiunile martorilor Dr. Locusteanu, C. Apostolescu și Dr. Udrisky, ascultați sub prestare de jurământ, conform art. 196 Pr. civilă, rezultă că defendorul a trăit bine cu soția sa;

Că C. Vasilescu avea o voință fermă și nu se lăsa a fi influențat de soția sa;

Că din toate acestea, nestabilindu-se că defunctul C. Vasilescu a fost victima unei captațiuni dolosive din partea soției, după cum a susținut reclamanta prin cererea sa, acțiunea urmează a fi respinsă și din acest punct de vedere.

Pentru aceste motive, tribunalul respinge acțiunea, etc.

(ss) N. C. Schina; D. Negulescu.

grefier (s) C. N. Răduleanu.

Observație.— A se consulta asupra chestiunei judecată de tribunal, D. Alexandresco, *Dreptul civil român*, t. II, p. 340 urm. și t. IV, p. 15 și urm. (N.B.)

INFORMAȚIUNI

Cu numărul 9 de la 2 Februarie cor. am început distribuirea **Tablei de materii pe anul trecut 1902, la abonații numai cari s'au găsit în curent cu plata abonamentelor. Acei cari din scăpare de vedere nu vor fi primiți'o, sunt rugați a ne-o cere printr'o carte poștală.**

—x—

Incasatorul nostru voiajor d-l Riveanu, reîntorcându-se din voiajul făcut în Moldova, rugăm cu stăruință pe toți d-nii abonați rămași în restanță cu plata abonamentelor, precum și pe acei al căror abonament a expirat la 1 Ianuarie 1903, să bine-voiască a trimite achitarea prin mandat poștal **numai la administrația ziarului Curierul Judiciar, București**, pe adresa d-lui **Codreanu**.

—x—

Repetăm publicațiile înserate în *Curierul Judiciar* No. 86 din 21 Decembrie 1902, No. 11 din 9 Februarie 1903 și N. 24 din 27 cor. că, cu începere de la 1 Ianuarie 1903, abonamentele de favoare saū cele cu prețul redus au fost suspendate. Dăci toți domnii cari primesc *Curierul Judiciar* cum și acei cari au publicat anunțurile urmează să plătească prețul întreg indicat pe coperta ziarului.

Aceasta ține loc și de avisare personală.

BIBLIOGRAFII

A apărut Tabla de materii a vol. VII:

DIN

Tratatul de Drept civil al d-lui D. Alexandresco

Cei cari au cumpărat vol. VII de la redacțiunea acestui ziar, vor bine-voi a cere și Tabla de materii, adresându-se d-lui **Codreanu**, care o va expedia fără nici o altă plată.

NO colecțiune completă a operei d-lui Alexandresco, vol. I—VII inclusiv și Tratatul în limba franceză se poate obține cu bani gata pe prețul de la 180 lei în sus. (Se știe că vol. I și III sunt de mult epuizate).

Amatorii vor adresa ofertele d-lui **Codreanu** la Redacția acestui ziar, până la 25 Aprilie.

Colecțiunea se va obține de persoana care va oferi cel mai mare preț. Dintre cei cu prețuri egale se va da preferință celui mai vechi abonat.

A apărut: **CODUL PENAL**, Codul Justiției Militare Codul Justiției Marine, Codul Silvic, adnotate cu Jurisprudența motivată, a Tribunalelor, Curților de apel și a Casației, precedate de un **Index Alfabetic** și urmate de: **Convențiunile de extradare și de dispozițiunile penale**, din legile și regulamentele uzuale de **C. HAMANGIU** și **N. M. SOTIR**.

Prețul: 6 lei broșat; 7 lei legat în pânză. De vânzare la **Redacția acestui ziar**. Se expediază contra valoare, plus porto, în timbre saū mandat poștal.

A apărut

CODUL DE COMERCIU

cu

NOUA LEGE A FALIMENTELOR

ADNOTATĂ

de

ION N. CESĂRESCU și **EM. M. DAN**

La finele Codului s'a adăugat: Expunerile de motive din anii 1885, 1899 și 1900, precum și un **Index alfabetic**

— PREȚUL 6 LEI —

DE VÂNZARE la **Tipografia și Redacțiunea acestui ziar** București, str. Carol 19 saū Splaiul Brâncoveanu Voevod 6, vis-a-vis de Palatul Justiției, de unde se expediază contra valoare, timbre saū mandat poștal.